

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Освітня програма Агрономія
Спеціальність 201 Агрономія
Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

КРОПИВНИЦЬКИЙ – 2024

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.
2. Анотація до дисципліни.
3. Мета та завдання дисципліни.
4. Формат дисципліни.
5. Програмні результати навчання.
6. Обсяг дисципліни.
7. Ознаки дисципліни.
8. Пререквізити.
9. Технічне й програмне забезпечення /обладнання.
10. Політика дисципліни.
11. Навчально-методична карта дисципліни.
12. Система оцінювання та вимоги.
13. Рекомендована література та інформаційні джерела.

1. Загальна інформація

Назва курсу	ФІЛОСОФІЯ
Викладач	Стежко Зоя Василівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Профайл викладача	https://www.researchgate.net/profile/Zoia-Stezhko ORCID – 0000-0002-0172-4487 https://publons.com/researcher/2953586/ Web of Science ResearcherID AAI-2780-2021 https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=xzh-RwAAAAJ
Контактний телефон	050 9394358
Е-пошта	zoiastez@ukr.net
Фейсбук	www.facebook.com/z.stezhko
Консультації	<i>очні</i> – відповідно до затвердженого графіку консультацій; <i>онлайн</i> – е-листування, у месенджері (Facebook-Messenger), вебінари на платформі Zoom (за запитом здобувача вищої освіти)
Система дистанційного навчання	http://moodle.kntu.kr.ua/

2. Анотація до дисципліни

Навчальна дисципліна «ФІЛОСОФІЯ» належить до складу нормативних дисциплін I (бакалаврського) рівня вищої освіти і містить у собі короткий виклад історії та теорії філософії у їх заломленні – у логічній послідовності – на історико-філософський, онтологічний, гносеологічний, аксіологічний та загальнонауковий (міждисциплінарний) виміри. Програма також націлена на аналіз основних світоглядних та методологічних проблем, які виникають у суспільстві та науці на сучасному етапі розвитку, та на отримання уявлень щодо тенденцій розвитку суспільства та науки – у яких раціональна філософія виконує не лише методологічну, а й прогностичну функцію.

3. Мета та завдання дисципліни

Мета вивчення дисципліни - формування у здобувачів I освітнього рівня вищої освіти «бакалавр» концептуальних знань в області філософії, зокрема:

- уявлення про принципи, категорії, закони та методи філософії в їх концептуальній єдності – як гранично узагальненого теоретичного ядра методології науки;
- філософської культури – глибинного, сутнісного пізнання навколишнього світу;
- критичного, креативного мислення у рамках філософсько-етичної парадигми;
- навичок застосування філософської методології у конкретна науковому освоєнні дійсності.

Завданням вивчення дисципліни є формування ЗК – загальних компетентностей:

- ЗК1. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

У моделі загальних компетентностей навчальної дисципліни «Філософія» закладено набуття соціальних «гнучких» навичок (soft-skills): емоційного інтелекту, ненасильницького спілкування, управління знаннями, людьми і собою, екологічного мислення.

4. Формат дисципліни

Денна форма навчання викладання курсу передбачає: традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій у поєднанні з практичними роботами: формат очний (offline / Face to face).

Заочна форми навчання – під час сесії формат очний (offline / Face to face), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Результати навчання

При вивченні дисципліни здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти має набути наступних програмних результатів навчання (ПРН):

- ПРН1. Аналізувати основні етапи і закономірності історичного розвитку для формування громадянської позиції;
- ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти;

– ПРНЗ. Обговорювати і пояснювати основи, що сприяють розвитку загальної політичної культури та активності, формування національної гідності й патріотизму, соціальності особистості, схильності до етичних цінностей, знання економіки і права.

6. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Кількість годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	16	4
практичні	16	2
самостійна робота	58	84
Всього	90	90

7. Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Обов'язкова / вибіркова
2023/2024	2	3	Спеціальність 201 Агрономія	3/90	2	Залік	Обов'язкова

8. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни “ФІЛОСОФІЯ” значно підвищиться, якщо здобувач попередньо опанував матеріал таких дисциплін: «Історія України», «Фізика», «Вища математика» тощо освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Важливою є здатність вільно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, а також здатність до абстрактного мислення за логікою філософських принципів – раціональності, об'єктивності, детермінізму, конкретності істини; філософського методу сходження від абстрактного до конкретного; загальнонаукових методів: абстрагування, формалізації, аналізу-синтезу, індукції-дедукції.

9. Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни “ФІЛОСОФІЯ” застосовуються: мультимедійні засоби, персональні комп’ютери, локальна комп’ютерна мережа, вільний доступ до Інтернету, відкрита бездротова мережа Wi-Fi.

10. Політика дисципліни

При організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті здобувачі, викладачі та адміністрація діють відповідно до: «Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ» (http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf); «Положення про організацію вивчення вибіркового навчального плану та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти» (<http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>); «Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти ЦНТУ» (<http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=50>); «Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ЦНТУ». Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/polozh_system_yakosti.pdf.

Академічна доброчесність: очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення. Детальніше за посиланням: <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>

Відвідування занять: очікується, що всі здобувачі відвідають лекції та практичні заняття курсу. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до залікової сесії.

Поведінка на заняттях: недопустимість запізнь на заняття, списування та плагіату, несвоєчасного виконання поставленого завдання.

11. Навчально-методична карта дисципліни

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Етапи становлення та розвитку філософії							
Тиж. 1 (за розкладом) 1 год. 20 хв.	Тема 1. Філософія: сутність, проблематика, функції, призначення. 1. Світогляд та філософія. 2. Специфіка філософського знання.	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1 4 6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати реферат на тему: 1. Наратив у філософії, науці та політиці	1 бал	Самостійна робота і реферат до наступної лекції

	3. Філософія та наука 4. Роль філософії в житті людини та суспільства.				2. Взаємозв'язок філософії і математики 3 год.		
Тиж. 2 (за розкладом) 1 год. 20 хв	Тема 1. Філософія: сутність, проблематика, функції, призначення. 1. Світогляд та філософія. 2. Специфіка філософського знання. 3. Філософія та наука 4. Роль філософії в житті людини та суспільства.	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	6 7 8	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Скласти таблицю ключових понять теми. 4 год.	6 балів	Самостійна робота і звіт до наступного заняття.
Тиж. 3 (за розкладом) 1 год. 20 хв.	Тема 2. Етапи становлення та розвитку філософії: стародавність, Середньовіччя, Відродження, Новий час. 1. Філософія Стародавності 2. Філософія Середньовіччя та епохи Відродження 3. Філософія Нового часу та епохи Просвітництва	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1 4 6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати реферат на тему: 1. Етичний раціоналізм Сократа 2. Суть дискусії про природу універсалій 3. Проблема методу у філософії Ф.Бекона (Р.Декарта) 3 год.	1 бал	Самостійна робота і реферат до наступної лекції
Тиж. 4 (за розкладом) 1 год. 20 хв	Тема 2. Етапи становлення та розвитку філософії: стародавність, Середньовіччя, Відродження, Новий час. 1. Філософія Стародавності 2. Філософія Середньовіччя та епохи Відродження	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	6 7 8	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати доповідь по питаннях теми. Скласти таблицю ключових понять теми. 4 год.	6 балів	Самостійна робота і звіт до наступного заняття.

	3. Філософія Нового часу та епохи Просвітництва						
Тиж. (за розкладом) 1 год. 20 хв	Тема 3. Етапи становлення та розвитку філософії: від німецької класичної філософії до сучасної світової філософії. Філософська думка в Україні 1. Гносеологія. Емпіризм та раціоналізм 2. Онтологія 3. Соціальна філософія 4. Філософська думка в Україні 5. Ситуація постмодерну в філософії ХХ-ХХІ ст.	Лекція/ <i>Face to face</i>	Презентація	1 3 6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати реферат на тему: 1. «Категоричний імператив» І.Канта та сучасність 2. Філософські погляди Г.Сковороди 3. Ситуація постмодерну в філософії ХХ-ХХІ ст.. 3 год.	1 бал	Самостійна робота і реферат до наступної лекції
Тиж. 6 (за розкладом) 1 год. 20 хв	Тема 3. Етапи становлення та розвитку філософії: від німецької класичної філософії до сучасної світової філософії. Філософська думка в Україні 1. Гносеологія. Емпіризм та раціоналізм 2. Онтологія 3. Соціальна філософія 4. Філософська думка в Україні 5. Ситуація постмодерну в філософії ХХ-ХХІ ст.	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	6 7 8	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Скласти таблицю ключових понять теми. 5 год.	6 балів	Самостійна робота і звіт до наступного заняття.
Тиж.6	Змістовий контроль № 1	Питання модульного контролю	Питання модульного контролю	moodle.kntu.kr.ua курс Філософія	Виконати модульне завдання	10 балів	До наступного заняття

Змістовий модуль 2. Теорія філософії: онтологічні, гносеологічні, соціальні та аксіологічні виміри							
Тиж. 7 (за розкладом) 1 год. 20 хв	Тема 4. Філософське розуміння світу: матерія, свідомість, діалектика, гносеологія 1. Буття, матерія 2. Спосіб та форми існування матерії 3. Свідомість та її структура. Мова. 4. Діалектика: суть, принципи, закони, категорії. Синергетика. 5. Гносеологія: суть, принципи, рівні та методи пізнання	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1 2 3 6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Підготувати реферат на тему: 1. Матерія та форми її існування 2. Свідомість та мова 3. Синергетика, біфуркація, ат трактор 4. Принципи гносеології 5. Істина-правда-постправда-інтерпретація-симулякр 3 год.	1 бал	Самостійна робота і реферат до наступної лекції
Тиж. 8 (за розкладом) 1 год. 20 хв	Тема 4. Філософське розуміння світу: матерія, свідомість, діалектика, гносеологія 1. Буття, матерія 2. Спосіб та форми існування матерії 3. Свідомість та її структура. Мова. 4. Діалектика: суть, принципи, закони, категорії. Синергетика. 5. Гносеологія: суть, принципи, рівні та методи пізнання	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	6 7 8	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Скласти таблицю ключових понять теми. 5 год.	6 балів	Самостійна робота і звіт до наступного заняття.

Тиж. 9 (за розкладом) 1 год. 20 хв	Тема 5.Філософія про сутність людини та суспільства: сенс життя та проблема соціалізації людини; формування громадянського суспільства. 1. Антропосоціогенез 2. Сенс життя людини та людства 3. Проблема соціалізації людини 4. Формування громадянського суспільства	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1 2 3 6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Підготувати реферат на тему: 1. Проблеми антропосоціогенезу 2. Основні характеристики нації 3. Суспільство в структурі природи. Геополітика 3 год.	1 бал	Самостійна робота і реферат до наступної лекції
Тиж. 10 (за розкладом) 1 год. 20 хв	Тема 5.Філософія про сутність людини та суспільства: сенс життя та проблема соціалізації людини; формування громадянського суспільства. 1. Антропосоціогенез 2. Сенс життя людини та людства 3. Проблема соціалізації людини 4. Формування громадянського суспільства	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	6 7 8	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Скласти таблицю ключових понять теми. 4 год.	6 балів	Самостійна робота і звіт до наступного заняття.
Тиж. 11 (за розкладом) 1 год. 20 хв	Тема 6. Філософія та формування громадянської позиції людини: аксіологічний вимір.	Лекція/ <i>Face to face</i>	Презентація	1 2 3 6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Підготувати реферат на тему:	1 бал	Самостійна робота і звіт до наступного заняття.

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільство як система, що саморозвивається 2. Потреби та інтереси як рушійні сили розвитку суспільства 3. Цінності та оцінки 4. Аксиологічний контроль за процесом досягнення істини. 				<ol style="list-style-type: none"> 1. Громадянське суспільство та права держава 2. Проблема співвідношення істинності та цінності. 3. Аксиологічні проблеми науки 3 год.		
Тиж. 12 (за розкладом) 1 год. 20 хв	<p>Тема 6. Філософія та формування громадянської позиції людини: аксиологічний вимір.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільство як система, що само розвивається 2. Потреби та інтереси як рушійні сили розвитку суспільства 4. Цінності та оцінки 5. Аксиологічний контроль за процесом досягнення істини. 	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	6 7 8	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Скласти таблицю ключових понять теми. 4 год.	6 балів	Самостійна робота і звіт до наступного заняття.
Тиж. 13 (за розкладом) 1 год. 20 хв	<p>Тема 7. Філософські проблеми сучасного інформаційного суспільства. Моделювання майбутнього</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні моделі суспільства 2. Ідея інформаційного суспільства. Інформаційні технології 	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1 2 3 6	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал Підготувати реферат на тему: 1. Теоретичні моделі суспільства у сучасній філософії 2. Людина та інформаційне суспільство.	1 бал	Самостійна робота до наступної лекції

	<p>3. Феномен Інтернету. Проблема «штучного інтелекту»</p> <p>4. Зміна критеріїв суспільного прогресу. Свобода та відповідальність</p>				<p>3. Філософія комп'ютерної революції: соціальний контекст</p> <p>4. Свобода та відповідальність.</p> <p>3 год.</p>		
Тиж. 14 (за розкладом) 1 год. 20 хв	<p>Тема 7. Філософські проблеми сучасного інформаційного суспільства. Моделювання майбутнього</p> <p>1. Теоретичні моделі суспільства</p> <p>2. Ідея інформаційного суспільства. Інформаційні технології</p> <p>3. Феномен Інтернету. Проблема «штучного інтелекту»</p> <p>4. Зміна критеріїв суспільного прогресу. Свобода та відповідальність</p>	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	6 7 8	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал</p> <p>Скласти таблицю ключових понять теми</p> <p>4 год.</p>	6 балів	Самостійна робота і звіт до наступного заняття.
Тиж. 16	<p>Тема 8. Техніка як особлива філософська проблема. Екологічна криза</p> <p>1. Поняття техніки та філософії техніки</p> <p>2. Технонаука та інженерна діяльність</p> <p>3. Техніка в соціокультурному контексті</p>	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1 2 3 6	<p>Самостійно опрацювати теоретичний матеріал</p> <p>Підготувати реферат на тему:</p> <p>1. Становлення техніки і рушійні сили її розвитку</p> <p>2. Техніка і технологія.</p> <p>3. Технократичне мислення і шляхи подолання його обмеженості.</p>		

С (сам/роб)	1	2	3	1	2	3	1	2	3		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	1	2		
	7	6	4	7	6	4	7	6	3		4	3	3	4	3	3	4	3	3	4	3	3	4	3	3		

Вимоги до письмової роботи (заочна форма навчання):

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання здобувачами вищої освіти заочної форми навчання письмової домашньої контрольної роботи за індивідуальним варіантом відповідно до порядкового номера здобувача вищої освіти за списком в навчальних журналах академгрупи. Завдання та вимоги до виконання контрольної містяться в Навчально-методичному комплексі.

13. Рекомендована література та інформаційні джерела

Базова:

1. Губерський Л.В., Андрущенко В.П. та ін. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Х.: Фоліо, 2018. – 621 с. <https://odnb.odessa.ua/vnn/book/4947>
2. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. - Харків: Право, 2018. - 432 с. http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/fildan.pdf
3. Киричок О.Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 381 с. <file:///C:/Users/Yuri/Desktop/6oT7nwlcLkZyC3ZHNzJiIY3pCdlpyB6hP2Yij8SN.pdf>
4. Кралюк П. М. Історія філософії України: підручник. – К.: КНТ, 2018. – 652 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Kraliuk_Petro/Istoriia_filosofii_Ukrainy/
- 5.Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 592 с. file:///C:/Users/Yuri/Desktop/01.filosofija_posibnik_krivulja.pdf
6. Філософія в короткому викладі. Вид. 2-е, доп. / З. В. Стежко. - Кропивницький: 2020. – 188 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10464>
- 7 Філософія. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня. – Укладачі: О. М. Кузь, Ю. І. Потоцька та ін. - Харків ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 64 с. <file:///C:/Users/Yuri/Desktop/2017-%D0%9A%D1%83%D0%B7%D1%8C%20%D0%9E%20%D0%9C.%20%D0%9F%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%AE%20%D0%9D,%20%D0%96%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B1%D1%8F%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%86%20%D0%92,%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>
8. Філософія: методичні рекомендації / Р.П. Даниляк. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2017. - 44 с. <file:///C:/Users/Yuri/Desktop/skm5476.pdf>

Сучасні публікації (за профілем навчальної дисципліни «Філософія»):

1. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі: монографія / В. Г. Кремень; Акад. пед. наук України. - 3-тє вид. - Київ: Знання, 2018.
2. Кримський С. Б. Про софійність, правду, смисли людського буття: Зб. наук. публіцист. і філос. ст. - К., 2010.
3. М. Попович. Що таке філософія? // Філософська думка. – 2006. – № 1. – С. 3–24
4. Григорій Сковорода: філософія свободи. – 2-е вид. / Мирослав Попович. – К.: Майстерня Білецьких, 2008. – 255 с.
5. Стежко З.В. «Суперечливість свободи та парадокси відповідальності (антропологічний аналіз) // «Anthropological Measurements of Philosophical Research» - Дніпро, 2018, №13. - С. 65-78. (Web of Science). <http://dx.doi.org/10.15802/ampr.v0i13.131937>
6. Stezhko, Z. & Shalimova, N. 2022. Problems and Prospects for the Formation of a General Methodology of Knowledge. Philosophical Reflections. Filozofija-Sociologija. T. 33. Nr. 3 – С. 197–205 (Web of Science, Scopus).<https://doi.org/10.6001/fil-soc.v33i3.4765>
7. Стежко З.В. Проблема існування в логіці та математиці (в контексті філософії Г.Гегеля) // International Science Journal. Section: Philosophy. – №3 (12). – Warsaw, Poland: Wydawnictwo Naukowe Science", 2019. – С.69-79. <https://sciencecentrum.pl/wpcontent/uploads/2019/11/POLISH%20SCIENCE%20JOURNAL%20%E2%84%9612%20%28web%29.pdf>
8. Christman J. Social and Political Philosophy. A contemporary introduction. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2017. – DOI <https://doi.org/10.4324/9781315693323> <https://www.taylorfrancis.com/books/9781315693323>
9. Olafson, F. A. Philosophical anthropology [Electronic resource] / F. A. Olafson // Encyclopaedia Britannica. – 2014. – Mode of access: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/456743/philosophical-anthropology>
10. Pecorino, P. A. An Introduction to Philosophy. An online Textbook [Electronic resource] / P. A. Pecorino. – CUNY: Queens borough Community College, 2014. – Mode of access: [http://www.qcc.cuny.edu/Social Sciences/pecorino/INTRO_TEXT/CONTENTS.htm](http://www.qcc.cuny.edu/Social_Sciences/pecorino/INTRO_TEXT/CONTENTS.htm).

Джерела:

11. Вітгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. - Київ: Основи, 1995. http://shron1.chtyvo.org.ua/Wittgenstein_Ludwig/Filosofski_doslidzhennia.pdf

12. Гадамер, Г.Г. Істина і метод. Том 1: Герменевтика I: Основи філософ. Герменевтики. К.: Юніверс. 2000. 456 с.
https://shron3.chtyvo.org.ua/Gadamer_Hans-Georg/Istyna_i_metod_t1.pdf
13. Дерріда, Ж. Цілі людини. Після філософії: кінець чи трансформація? К.: Четверта хвиля. 2000. С. 114-145.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Derrida_Jacques/Tsili_liudyny.pdf
14. Jean-Francois Lyotard. "The Postmodern Condition: A Report on Knowledge". Available at: <https://oceanofpdf.com/authors/jean-francois-lyotard/pdf-the-postmodern-condition-a-report-on-knowledge-download/>
15. Рассел Б. Людське пізнання. Його сфера та межі. – К., 1997. https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/filosofija_poznaniya/rassel-chelovecheskoe-poznanie-ego-sfera-i-granitsy
16. Тейлор, Ч. Джерела себе. Творення новочасної ідентичності. К.: Дух і літера, 2005. 696 с.
<https://ru.scribd.com/document/524212231/%D0%A2%D0%B5%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D1%80-%D0%A7-%D0%94%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D0%B1%D0%B5>

Інформаційні ресурси:

1. Сайт Українського філософського фонду
<http://www.philosophy.ua>
2. Електронна бібліотека філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка
<http://www.philosci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
3. Сайт Української асоціації релігієзнавців
<http://religstudies.org.ua/main.php>